

Ольга КУДИМ

здобувачка освітньо-наукової програми

«Економіка», ЗУНУ

Науковий керівник – Тетяна ЖЕЛЮК, д-р. екон. наук, професор,

професор кафедри менеджменту,

публічного управління та персоналу

Західноукраїнського національного університету

**СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У
ДЕТЕРМІНАЦІЇ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ
ВИКЛИКІВ**

Роль ринку медичних послуг у забезпеченні сталого розвитку економіки України є фундаментальною, оскільки охорона здоров'я трансформується з ресурсомісткої галузі в потужний драйвер економічного зростання та національної безпеки. У науковій спільноті ринок медичних послуг розглядається як ключовий інструмент відтворення людського капіталу – головного фактора інтенсифікації виробництва та інноваційного поступу. Ефективне функціонування медичного сектору безпосередньо впливає на макроекономічну стабільність через зниження показників передчасної смертності, зменшення тривалості тимчасової непрацездатності та продовження періоду активного довголіття населення, що в сукупності забезпечує зростання валового внутрішнього продукту. В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення цей ринок набуває критичного значення як сектор, що генерує високу додану вартість через розвиток високотехнологічних галузей: фармації, медичного приладобудування та цифровізації, створюючи при цьому значну кількість робочих місць для кваліфікованих фахівців.

Сталий розвиток економіки неможливий без інклюзивного доступу до якісних медичних сервісів, що виступає гарантом соціальної стійкості та стабілізації демографічних процесів, які в Україні мають кризовий характер. Ринок медичних послуг стимулює інвестиційну привабливість країни, оскільки розвинена

медична інфраструктура є обов'язковою умовою для залучення іноземного капіталу та інтеграції в європейський економічний простір. Крім того, активізація приватно-державного партнерства в охороні здоров'я сприяє розвантаженню державного бюджету та переходу до сервісної моделі управління, де медичні заклади виступають повноцінними суб'єктами ринкових відносин. Таким чином, модернізація ринку медичних послуг не лише покращує якість життя громадян, а й формує стійкий фундамент для економічної резильєнтності, де здоров'я нації конвертується в сталі темпи економічного розвитку та зміцнення конкурентоспроможності держави на світовій арені.

Комплексна оцінка впливу галузі охорони здоров'я на макроекономічну динаміку та формування валового внутрішнього продукту України потребує застосування системи багатовекторних індикаторів, що інтегрують демографічні, фінансові та соціально-трудова параметри. Провідне місце в цій ієрархії посідають економіко-демографічні детермінанти, зокрема: тривалість життя, рівень смертності, втрати ВВП через передчасний вихід громадян з ринку праці через інвалідність чи передчасну смертність, коефіцієнт демографічного навантаження (співвідношення непрацездатного населення до працездатного).

Водночас аналіз медичної галузі як автономного суб'єкта ринкових відносин передбачає моніторинг прямих економічних та операційних індикаторів. До них належать частка витрат на охорону здоров'я у структурі ВВП, мультиплікатор доданої вартості суміжних галузей (фармацевтики та медичного приладобудування), а також обсяг залучених інвестицій у межах приватно-державного партнерства в розвиток системи охорони здоров'я. Особливого значення набуває показник автономізації закладів охорони здоров'я та частка власних доходів від надання платних сервісів і медичного туризму, що свідчить про трансформацію системи в сервісну економічну модель. Цифровізація галузі через інструменти e-Health додає до цього переліку показники операційної ефективності та економії бюджетних ресурсів, що безпосередньо впливає на оптимізацію державних видатків.

Завершальну ланку системи показників формують соціально-трудова та репутаційні індикатори, які відображають якість внутрішнього середовища галузі та її вплив на загальну продуктивність праці. Ключовим параметром тут виступає вартість одного дня непрацездатності, що дозволяє оцінити економічний ефект від впровадження превентивних медичних програм. Також враховуються рівень заробітної плати медичного персоналу відносно середніх показників по економіці та коефіцієнт плінності кадрів, які є індикаторами стабільності кадрового потенціалу. Таким чином, синтез зазначених показників у межах єдиної економетричної моделі дозволяє обґрунтувати охорону здоров'я як високопродуктивний сектор економіки, здатний генерувати стійкі темпи зростання та забезпечувати національну резильєнтність.

Для підтримки сталого розвитку України в умовах війни та повоєнного відновлення необхідно забезпечити резильєнтність національної системи охорони здоров'я шляхом її переходу від статичного функціонування до моделі динамічної адаптивності, що базується на децентралізації управління та ресурсному автономізмі. Фундаментальним аспектом стійкості є розбудова гнучкої госпітальної мережі, здатної оперативно змінювати профільність та розширювати потужності для надання допомоги при масових надходженнях пацієнтів із бойовою травмою. Це досягається через впровадження уніфікованих протоколів сортування та лікування, а також створення розгалуженої системи логістики, яка гарантує безперебійне постачання критичних медикаментів, виробів медичного призначення та компонентів крові навіть за умов порушення транспортного сполучення. Важливою складовою технічної стійкості є енергетична та комунікаційна незалежність закладів, що реалізується через встановлення альтернативних джерел живлення, систем супутникового зв'язку та локальних очисних споруд, що дозволяє лікарням залишатися функціональними хабами під час тривалих блекаутів чи руйнування інфраструктури.

Особливе місце в архітектурі резильєнтності має займати кадровий капітал, збереження якого потребує впровадження

комплексних програм психологічної підтримки персоналу та формування культури взаємодопомоги всередині колективів. Лідерство в таких умовах має базуватися на принципах довіри та передачі повноважень на нижчі рівні управління, що забезпечує швидкість прийняття рішень у критичних ситуаціях. Окрім того, стійкість медицини неможлива без глибокої інтеграції цифрових рішень та телемедичних технологій, які дозволяють залучати провідних експертів до консультування складних випадків дистанційно, нівелюючи дефіцит вузькопрофільних фахівців у прифронтових регіонах. Економічна стійкість при цьому підтримується через стабільність фінансування за програмою медичних гарантій та активне залучення міжнародної технічної допомоги, що дозволяє не лише латати прогалини, а й продовжувати модернізацію обладнання. У підсумку, стійкість медицини в умовах війни – це не лише здатність системи виживати під ударами, а й спроможність до самонавчання, трансформації та безперервного вдосконалення якості послуг попри екстремальний зовнішній тиск, що створює надійний фундамент для майбутнього повоєнного відновлення.

Ринок медичних послуг відіграє і відіграватиме критичну роль у соціальній стабілізації суспільства, забезпечуючи масову фізичну та психологічну реабілітацію ветеранів і цивільного населення. Створення розгалуженої мережі реабілітаційних центрів та розвиток сектору ментального здоров'я дозволяють максимально швидко повертати громадян до активної трудової діяльності, мінімізуючи навантаження на систему соціального забезпечення. Окрім того, орієнтація на експорт медичних послуг та розвиток медичного туризму в повоєнний період зможуть стати вагомим джерелом валютних надходжень до бюджету і забезпечити економічну складову сталого розвитку. Таким чином, розвинений та інвестиційно привабливий ринок медичних послуг є фундаментом для відновлення демографічного потенціалу та гарантом довгострокової економічної стійкості держави.

Отже, через відновлення людського капіталу, впровадження інноваційних технологій та розбудову резильєнтної

інфраструктури, ринок медичних послуг забезпечує не лише фізичне виживання нації, а й генерує макроекономічну стабільність, перетворюючи витрати на здоров'я у високоефективні інвестиції в майбутнє ВВП. У повоєнній перспективі саме цей ринок має стати фундаментом соціальної стійкості та головним драйвером інтеграції України в глобальну високотехнологічну економіку, де якість медичного сервісу є ключовим індикатором успішності держави та її сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Архітектоніка управління збалансованим розвитком національної економіки» / кол. монограф. за ред. Желюк Т. Л. Тернопіль: Крок. 2017. 337с.;
2. Модернізація менеджменту та публічного управління в системі охорони здоров'я» / кол. монограф. за ред. Шкільняка М.М., Желюк Т.Л. Тернопіль: Крок. 2020. 560 с.
3. Економіка охорони здоров'я[Текст]: [Підручник]/За заг. ред. д. мед. н., проф. Парія В. Д.; Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. Житомир: ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"» ISBN 978-617-8079-03-1, 2021. 288 с.
4. Zheliuk T., Shushpanov D., Zhukovska A., Ostroverkhov V., Brechko O., Matsyk V. (2024). Digitalization as a Tool for Healthcare System Resilience. 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT) (19-21 September, 2024). Ceske Budejovice, Czech Republic. Pp. 427-433. DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712616. URL: <http://doi.org/10.1109/ACIT62333.2024.10712616>